ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 31 OKTOBER 1987
Weekend Bijlage
PAGINA 5

Nydia Ecury: een brok cultuur

Ik doe mijn best, ik geef mijn hart en ik ben blij met dit eerbetoon

HET IS EEN VROUW die zeker in de geschiedenisboeken van de Nederlandse Antillen en Aruba genoemd zal worden. Vol energie, met liefde voor toneel, poëzie, schrijven, vertalen en Papiamentu: NYDIA ECURY. Het eerbetoon, de "homenahe", die de Female Jaycees haar hebben toebedeeld, is aan deze vrouw goed besteed.

Nydia Ecury blijft er bescheiden onder: "ik doe alleen mijn best", zegt ze in een gesprek met HANNEKE VAN KOUWEN die een kijkje achter de schermen nam in het leven van deze vrouw met zoveel facetten. Haar liefde voor haar twee kinderen, de strijd om hen alleen op te voeden, het plekje in haar hart voor Aruba en de plannen die ze heeft voor de toekomst, zijn onderwerpen waarover Nydia vertelt.

...zitten op de patio bij Nydia thuis. Haar stekkie, haar ...". Gezellig ingericht met ... daar een frutseltje maar ... een bureau bezaaid met papieren, waar Nydia uren aan kan ... Bijvoorbeeld gebogen ... een nieuw gedicht. Het gesprek wordt regelmatig onderbroken door de telefoon- of de bel. Ze heeft het druk, maar ... de tijd voor het gesprek. ... kan niet stil zitten. Ze is ... al expressie. Komt naar ... als ze iets wil benadrukken leunt dan weer achterover in haar stoel. Zwaait met armen door de lucht en verdwijnt dan in gepeins. Haar stem ... ze praat duidelijk en articuleert goed: de kracht van haar voordrachten.

NAJAAR

... verbetert me als ik over ... veelzijdige "carrière" be... De culturele activiteiten voor Nydia geen carrière. Ze ... sinds vanaf 1970 lerares Engels; dát is haar carrière.
Eigenlijk ben ik laat begonnen. Ik ben pas op de planken gekomen toen ik 33 jaar was. Er zijn bloemen die in het voorjaar bloeien en er zijn bloemen die in het najaar bloeien. De leuke dingen komen bij mij in het najaar."
Nydia Ecury eenmaal een ... had gemaakt, ging het snel. "Ik ben tussendoor wel ... gestopt. Ik ben getrouwd geweest, heb twee kinderen gekregen en het heeft zes jaar geduurd voor ik weer verder ging."

'Elk eerbetoon aan mij is er een aan al mijn vrienden zonder wie ik dit nooit bereikt had'

Als ik begin op te noemen wat ze allemaal heeft gedaan: toneel, regie, vertalingen, kinderboeken schrijven, dichten, voordragen, een one- woman show en handenarbeid, onderbreekt ze me en zegt: "Toch lijkt het niet zoveel. Als de mensen zeggen "homenahe", dan denk ik: ik heb niet genoeg gedaan. Er zijn mensen die meer hebben gedaan. Maar die beslissing moet ik aan hen overlaten, wordt dan gezegd. Ik ben ontzettend blij met deze "homenahe". Ik doe mijn best. En mens noch God kan meer van je vragen. In het Engels zeggen ze soms heel cru "Your best isn't good enough". Maar als de Female Yaycees vinden dat mijn "best, good enough is" en mij een "homenahe" willen geven... Ik ben niet degene die bij een cadeau zegt: "Dat had je niet moeten doen". Een cadeau moet je met blijdschap ontvangen, net zoals het gegeven is." Ook de Toastmasters Club vond dat Nydia Ecury een speciaal plaatsje verdient: zij werd onlangs tot erelid van de Toastmasters benoemd.

Als je het leven nog een keer over mocht doen, zou je het dan hetzelfde doen?

"Dan zou ik eerder beginnen en niet pas als ik 33 ben. Want ik heb pas heel laat ontdekt dat ik het kan. Bijvoorbeeld die one woman show. Er komen cabaretiers uit Nederland hier heen en dan staan ze op het toneel en denk ik: die komen helemaal uit Nederland maar dat kan ik ook. Ik kan die dingen ook van buiten leren. Ik kan nog steeds goed van buiten leren met al mijn 61 jaren. Die show staat helemaal niet op papier. En iedere avond is het een beetje anders."

Het publiek vindt Nydia heerlijk, "delisioso". "Het publiek weet precies wat je geeft. Of je een kwart van je hart geeft, de helft, of je "kurason henter": je hart compleet op de planken legt. Als ik op de planken sta, krijgen ze mijn hele hart."

Engels- lerares en daarnaast een "tweede carrière" in de culturele sfeer. Maar bovendien moeder van twee kinderen. Hoe wist je dat te combineren?

"Geen probleem. De kinderen gingen altijd voor. En de rest kon of kon niet. Ik had er geen problemen mee, ik wist precies waar mijn prioriteiten lagen. Die lagen bij Alexander en Caresse en het was mijn grootste vreugde om daar aandacht aan te besteden. Als de gedichten opzij gelegd moesten worden voor de kinderen, dan was dat helemaal geen offer maar de normaalste zaak van de wereld. Ik had wel vrije tijd, want ik had een dienstmeisje voor dag en nacht. En als de kinderen in bed lagen, kon ik weg. Ik heb bovendien ontzettend veel hulp gehad van mijn vriendinnen toen de kinderen zo klein waren."

MOEDERSCHAP

Wat was de invloed van het moederschap op je artistieke werk?

"Toen mijn zoon werd geboren, was het net alsof ze een blinddoek van me weghaalde. Ik begreep mijn moeder, ik begreep de hele wereld, ik begreep moeder Aarde. Ik begreep alles toen mijn kind geboren werd. Ik veranderde totaal. Ik dacht dat ik lief had, want ik heb ontzettend veel van mijn neefjes en nichtjes gehouden, en ik dacht dat dat het maximum was van lief hebben. Totdat Alexander werd geboren. Toen begreep ik wat "houden van" betekent. Toen ik twee jaar later een dochter kreeg, was ik helemaal gelukkig met mijn twee kindjes. Het huwelijk was kapot, maar ik had twee hele lieve kinderen en die zijn een bron van kracht geweest. Want deze kinderen zijn aan je overgelaten, dus je moet groeien en je moet geven. De kinderen hebben me geactiveerd en toen ben ik doorgegaan. Ik ben ontzettend dankbaar voor mijn kinderen. Dat staat ook in mijn eerste gedichtenbundel: "Pa mi yunan ku gratitut pa tur e alegria ku nan ta trese den mi bida" (Voor mijn kinderen, met dank voor alle vreugde die zij in mijn leven brengen- HvK).

IN BAD

"Het woord opofferingen ken ik niet, want ik heb ervan genoten. Zelfs als mijn kinderen in bad gingen en zich poeierden en hun haar kamden, genoot ik daarvan. Dan ging ik stiekum achter het raam zitten kijken naar de kinderen. Mooie gave kinderen, gezond... hopi dushi."

Nu zitten ze allebei in het buitenland. Hoe vind je dat?

"Ik heb geluk gehad dat ik ze langer heb mogen houden dan de meeste mensen. Caresse was 21 jaar toen ze weg ging en Alexander bijna 25. Ik ben ontzettend blij dat ik ze zolang heb mogen houden. Dan kun je het werk een beetje beter afmaken, opvoeden en helpen vormen. Ik had mijn huis verdeeld zodat ze toch privacy hadden. We waren samen, maar als je je wilde terugtrekken, kon dat. Want privacy is voor mij heilig. Om jezelf weer gezond te maken, moet je zo nu en dan alleen zijn. En dat wou ik ze ook schenken.

> HET BOEK "Un deseo kumpli", is het lievelingsboek van Nydia Ecury.
> "Met dit verhaal ben ik ontzettend blij. Hier en daar is het autobiografisch. Als je andere dingen wil doen dan de 'normale' mensen om je heen, wil dat niet zeggen dat je slecht bent. Je bent alleen maar anders. Als je maar alle verantwoordelijkheid accepteert, van je wensen en je acties. Er zijn immers altijd alternatieven aan de andere kant."
> "Het verhaal gaat over een ster die wilde zwemmen. En ze zeiden: je licht gaat uit. De ster bleef maar volhouden: ik wil zwemmen! Hij heeft er heel lang over nagedacht en iedereen dacht met hem mee. Uiteindelijk nam hij zijn besluit en 'Shon Laman', de zee, is hem komen halen. Zijn vriendin zag het gebeuren en omdat ze al eeuwenlang van elkaar hielden zij ze: ik wil ook naar beneden.
> Ze gaan naar beneden. Ze trouwen daar en krijgen veel kinderen en kleinkinderen... en daarom hebben we zeesterren.
> Dus je weet het nooit. Als iemand een gekke wens heeft, weet je nooit wat voor goede dingen eruit kunnen komen."

VREEMDELING

"Ik denk dat het heel erg is als de kinderen zo jong weg gaan. Dan zijn ze nog niet helemaal gevormd. Soms heb je het gevoel dat er een vreemdeling terug komt in je huis. Dan denk je, is dat mijn kind? Want zeventien jaar invloed is niets vergeleken met vijf jaar Holland met de vrijheid die ze daar hebben en hier niet hebben gehad.

Omdat ik de enige ouder ben geweest voor de kinderen, is mijn invloed groot geweest en ik wil ze verder niet beïnvloeden. Ze kunnen nu precies doen wat ze willen. Als ze straks naar huis komen, vind ik dat fantastisch, maar als ze beslissen in het buitenland te blijven omdat daar betere kansen zijn voor de toekomst, vind ik dat ook prima. Als ze het goed hebben, ben ik blij."

"Mijn zoon heeft een keer gezegd: als je wist hoe vaak mij cocaïne wordt aangeboden, slaap je 's nachts niet meer. Zodra de kinderen uit huis gaan, vliegen alle dingen op hen af. Wat kun je doen, je kunt je kinderen toch niet binnenhouden? Je verminkt ze geestelijk als je ze vasthoudt. Dus het is loslaten en hopen dat je de kinderen sterk genoeg hebt gemaakt om die dingen te kunnen weerstaan."

ARUBAANSE

Je bent Arubaanse van geboorte, maar al zo lang woonachtig op Curaçao. Hoe diep zit dat Arubaanse gevoel nog?

"Het is er. En je kunt nog steeds horen dat ik Arubaanse ben als ik Papiamentu praat. Mijn stem gaat naar boven als ik een vraag stel. Vooral als ik een weekeinde op Aruba ben geweest." In feite is Nydia geen "goede" Arubaanse: "Ik schaam me dood als Arubaanse dat ik niet kan zwemmen. Trouwens ik eet ook geen vis en drink geen alcohol, dus ik ben een hele slechte Arubaanse. Ik heb wel platvoeten..."

"Ik woon al sinds 1957 op Curaçao. Ik heb hier mijn "home" gemaakt, mijn kinderen zijn hier geboren. Ik heb hier veel vrienden en ik heb hier veel meegemaakt. Toch ga ik zo nu en dan op Aruba kijken. Maar je krijgt me hier niet weg, ik zit hier lekker."

Wat vind je van de Status Aparte van Aruba?

"Ik vind het zo jammer. Ik had daarvoor een ruim gevoel van Antilliaanse te zijn. Het is alsof ze me iets ontnomen hebben. Ik vind het niet leuk dat als ik op Aruba kom, mijn geboorte- eiland, dat ik mijn paspoort moet laten zien. Ik vind niet leuk dat ik ander geld nodig heb. We zijn "aparte", het is lastig. We zijn te lang één geweest, samen geweest. Maar ja, de politici hebben natuurlijk genoeg redenen gehad om dit door te drijven. Persoonlijk vind ik het erg jammer, ze hebben me iets ontnomen. Ik weet niet precies waar of hoe, maar ik ben er niet rijker van geworden. Wat ben ik nu? Ik wist dat ik Antilliaanse was, maar als ik nu zeg dat ik Antilliaanse ben, sluit ik Aruba helemaal uit en dat wil ik niet doen."

KRITIEK

Wat vind je van het niveau van de culturele activiteiten op Curaçao, bijvoorbeeld toneel?

"Ik denk dat het niveau hoger moet zijn. Dat vind ik noodzakelijk. Ik denk meer aan kwaliteit dan aan kwantiteit. Als er nou iedere week toneelstukken te zien zijn en het niveau is niet hoger, vind ik dat alleen maar jammer. In je keuze moet je naar boven stappen om het publiek ook naar boven te krijgen. Ik vind dat we meer kritiek moeten accepteren en dat de degenen die schrijven ook moeten durven kritiek te uiten.

De kinderen en ik hadden een afspraak met elkaar. We bekritiseerden elkaar om een buitenstaander geen kans te geven. We doen het zelf. Want ik vind dat in kritiek ontzettend veel liefde kan schuilen. Om iemand te beschermen tegen kritiek van andere mensen. Kritiek wil zeggen: deze fouten heb je gemaakt, maar je kunt ze verbeteren. Maar het is moeilijk, kritiek uiten en kritiek accepteren. Kijk, de mensen brengen hun plafond naar beneden en zeggen: "Kijk hoe groot ik ben", in plaats van op hun tenen te gaan staan.

PUBLIEK

Ik denk niet dat je als professional je brood hier kan verdienen. Een schilder kan hier bijvoorbeeld niet genoeg verdienen. Een regisseur evenmin. Het blijft toch non- professioneel. Maar ik vind dat in een land waar geen professioneel toneel is, degenen die aan amateur toneel doen, moreel verplicht zijn heel veel te geven en het niveau heel hoog te stellen. Het kan... het kan in het Papiamentu en het kan bij een amateur.

Ik denk ook dat het publiek gauw tevreden is. Het publiek moet hogere eisen stellen. Soms ga ik naar een toneelstuk en zie ik de mensen lachen en genieten en dan denk ik, waarom breek je je nek. Je wilt het tien keer beter doen, maar de mensen hebben nu al plezier. Maar het is een soort trots, je wilt het beter doen."

Maar dat wordt toch ook wel gewaardeerd?

"Uiteindelijk wel, maar op een lager niveau amuseren de mensen zich ook. Maar uit trots doe ik het toch beter. Als ik een one woman show geef, geef ik alles wat ik heb. Dat is commercieel gezien niet zo slim. Maar ik doe het niet voor de commercie, het is voor the arts sake.

BUITENLAND

Ik heb geprobeerd om iedereen te bereiken. Ik ben overal geweest om poëzie voor te dragen. Bij modeshows en cocktailochtenden en in de buurtcentra heb ik voordrachten gegeven. Wat ik leuk vind, is dat zelfs kleine kinderen mij proberen na te doen. Dat ik zelfs kleine kinderen heb kunnen bereiken. Ik hoop dat dit een inspiratie is en dat die kinderen later zelf iets gaan doen. Ik heb zeven jaar geleden een one woman show gedaan en er is nog niemand geweest die dat nagedaan heeft. Er zijn toch genoeg jonge mensen die dat zouden kunnen?"

Heb je je hier op de Antillen voldoende kunnen ontplooien?

"Een moeilijke vraag, want ik zou nooit in het buitenland willen wonen. Ik ben echt een "Island girl". Ik heb mijn zon nodig, ik wil in de tropen wonen. Het is niet eerlijk om te zeggen dat ik me beter in het buitenland had kunnen ontplooien als ik daar nooit heb willen wonen."

'Toen mijn zoon geboren werd, was het net of ze een blinddoek van me weg haalden'

PAPIAMENTU

Papiamentu is voor jou heel belangrijk. Wat vind je van de ontwikkelingen op onderwijsgebied.?

"Ik vind het fantastisch dat een kind zijn eigen taal leert. Ik heb Papiamentu geleerd uit liefhebberij. Mijn vader en moeder waren erg streng. Als je Nederlands spreekt, spreek je Nederlands en als je Papiamentu spreekt moet je dat zuiver doen. We werden constant gecorrigeerd als we iets fout zeiden. Ik heb bij Aruba Esso News gewerkt, een blad dat wekelijks uitkwam en dat was Papiamentu en Engels en zodoende ben ik meer in die talen gaan doen. Na de oorlog heb ik in Canada aan de universiteit gestudeerd en daar heb ik meer aan mijn Engels gedaan. Dus ik hou ontzettend veel van die twee talen.

OT EN SIEN

In mijn show zie je dat ik versjes opzeg in het Hollands. Zuiver fonetisch. Als je ze van buiten leert, krijg je een acht voor taal, maar je weet niet wat er gebeurt. 'En Truitje gaat van school naar huis..' Maar Truitje ken ik niet. Het is niet mijn buurmeisje... Jet en Ot en Sien ook niet. Het zijn vreemdelingen voor je. En Gijs helemaal en die gekke ouwe Teun met die baard en een aap op zijn schouder. Ik vond het wel gezellig als de tante van Pim en Mien en Jet kwamen, die bracht cadeautjes mee. Maar ik vond het vreemd dat als je jarig was, er maar één kind mocht komen. En dat er alleen maar pannekoeken waren en geen bolo... Het is een totaal andere cultuur. Dus ik vind het fantastisch als een kind in zijn eigen taal leert en ook in zijn eigen taal tegemoet gekomen wordt als die op school gaat."

Dus als voertaal?

"Nee ik heb het niet over voertaal. Als vak vind ik het fantastisch. Als voertaal kan ik geen mening geven, want ik ben niet knap genoeg in die dingen."

Gevoelsmatig misschien?

"Gevoel is iets gevaarlijks."

'Ik ben echt een Island-girl'

TOEKOMST

Wat zijn de plannen voor de toekomst. Ben je van plan om voorlopig nog met een zelfde tempo door te gaan?

"Ik ga zeker door met de boeken naar het Papiamentu te vertalen, en als ik inspiratie krijg, wil ik ook boeken schrijven.

Mijn gedichten zijn totaal inspiratie. Ik kan niet zeggen: ik ga nu een gedicht maken over dit of dat. Het is iets dat me overkomt. Het is geen techniek van mij. Jammer genoeg, anders zou ik iedere maand een boek kunnen publiceren. Het is bijna van elders, het komt en ik schrijf het op. En ik werk er aan, zodat het een beetje sterker wordt. Soms moet je een heleboel weg halen, dan blijft het puur en hou je de essentie over. Een gedicht hoeft niet lang te zijn. Soms is het korter nog sterker.

HERHALING

Voor het toneel heb ik andere mensen nodig. En dat betekent meteen veel meer werk en veel meer energie. Daarom kan ik wat toneel betreft niets beloven. Het enige dat ik kan beloven, is dat er op 10 december een herhaling komt van mijn oude one woman show. Geen nieuwe maar de oude. Ik wil niemand voor de gek houden dat ze een nieuwe show te zien krijgen.

Het vertalen van boeken, daar ga ik zeker mee door. Ik heb al veel kinderverhalen vertaald en mijn aanstaande schoondochter, Desiree Lauffer die aan de kunstacademie in Nederland studeert, heeft er al een paar van geïllustreerd. Dus volgend jaar ga ik een boek uitgeven van vertaalde kinderverhalen met illustraties van Desiree Lauffer."

'Op een lager niveau amuseren de mensen zich ook, maar uit trots doe ik het toch beter'